

ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਸੁਆਲ

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਪੜਾਅ ਤੇ ਖੜੀ ਹੈ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਇਕ ਦਬਾਅ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਵਜੂਦ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਕੇ ਕੌਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਧਰਮ, ਫਿਰਕੇ ਜਾਂ ਜਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਣ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾ ਕਹਾਉਣ, ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਣ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਇਕ ਘਟੀਆ ਜਾਂ ਵੱਗਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਕਹਿਕੇ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਨੂੰ ਉਜੱਡ ਤੇ ਗੰਵਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੀ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੰਗੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਵੀ ਵਸੀਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕੁਝ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਉਰਦੂ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਫ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਧਰੋਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ:

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮਾਂ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕੌਮਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਵਸਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ, ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ, ਰਿਗਵੇਦ, ਉਪਨਿਸ਼ਦ, ਮਹਾਭਾਰਤ, ਰਮਾਇਣ, ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ, ਕਾਮ ਸੂਤਰ, ਅਸ਼ਟਾਧਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਰੰਥ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਖਿੱਤਾ, ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਇਖਲਾਕ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੰਧੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਬੰਗਾਲੀ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਤਾਮਿਲ, ਮਲਿਆਲੀ, ਤੇਲਗੂ, ਉੜੀਆ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਨਾਖਤ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸਲਤਨਤਾਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਥਾਵੀਂ ਉਹ ਬਹੁਤ-ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਨਾਖਤ, ਵਿਰਸਾ, ਬੋਲੀ, ਸਾਹਿਤ, ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਅਤੇ ਧੜਵੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਦੋਂਹਿਦ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਬਗਾਵਤਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਨੇ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ, ਜਿੰਦ ਦੇਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਂ ਦੇਸਾਂ। ਤਾਮਿਲਨਾਡ ਵਿਚ ਸੁਬਰਾਮਨਿਅਮ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ੋਨਾਰ ਬੰਗਲਾ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਉਠੀ। ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਜੀਵੇ ਸਿੰਧ ਦਾ ਝੰਡਾ ਉਠਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਅਣਖ ਅਤੇ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ।

ਯੋਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ:

ਯੋਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ੧੫ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ੧੯ਵੀਂ ਸਦੀ ਤਾਂਬੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕੌਮੀ ਸਲਤਨਤਾਂ ਜਾਂ ਨੇਸ਼ਨ ਸਟੇਟਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਮੈਕਸੀਕੋ, ਬੇਦਾਂ, ਹੋਬੱਸ, ਲੋਕ, ਰੂਸੋ, ਹੇਗਲ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਯੋਰਪ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਜਾਗਰਤਾ ਤੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਬੁਰਜੂਆ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਖਿਲਾਫ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਘੋਲ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਪੋਲੈਂਡ, ਅਲਬਾਨੀਆ, ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ। ਯੋਰਪ ਵਿਚ ਉਭਰਦੇ ਹੋਏ ਕੌਮੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਇਕ ਪੂਰੀ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦਾ ਲਿਬਰਲ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੋ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ, ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜਦੋਜਹਿਦ ਹੋਈ ਤੇ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹਨ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮ ਅਤੇ ਰਾਜ ਇਕੋ ਹੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਅਤੇ ਪੋਲੈਂਡ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਕੌਮੀ ਜਾਬਰ ਰਾਜਵਾੜੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਘਿਨੌਣਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜਰਮਨਾਂ, ਪੌਲਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਟਾਲੀਅਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਸਾਂਝਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਘੋਲਾਂ ਲਈ ਏਕਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਹੋਇਆ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਯੋਰਪ ਲਈ ਇਹ ਮੁਲਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਗਏ। ਲੇਕਿਨ, ਜਦੋਂ ਲਿਬਰਲਾਂ ਨੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਇਸਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਵਿਚ ਬਦੇਸ਼ੀ ਖਤਰੇ ਦਾ ਹਉਆ ਵੀ ਖੜਾ ਕੀਤਾ। ਜਰਮਨ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਰੂੜੀਵਾਦੀਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬਦੇਸ਼ੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੁਫੀਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕੌਮੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੌਮ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਹੈ। (ਲੁਡਵਿਗ ਵੈਨ ਮਿਸੇਸ, ਨੇਸ਼ਨ, ਸਟੇਟ ਐਂਡ ਈਕੋਨਮੀ)

ਉਧਰ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜੈਫਰਸਨ, ਮੈਡਿਸਨ, ਜਾਰਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਜੌਨ ਹੈਨਕੋਕ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਰਾਹੀਂ ੧੭੭੬ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਭਰਿਆ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਸੇ ਮਾਰਟੀ, ਬੋਲੀਵਾਰ, ਜੁਪਾਟਾ, ਹਿਗਾਲਡੋ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਕਿਉਬਾ, ਬੋਲੀਵੀਆ, ਮੈਕਸੀਕੋ, ਪੀਰੂ, ਚਿਲੀ, ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਸਪੇਨੀ, ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਕੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਬੁਰਜਵਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਨੋਟਿਵ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕਿਉਬੈਕ ਅਤੇ ਨੋਟਿਵ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮਸਲੇ ਹਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨੋਟਿਵ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਨੋਟਿਵ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਹੋਸੇ ਮਾਰਟੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ :

ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਜੀਣ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਨਾਮ ਏ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਵੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਬੰਦਾ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿ ਸਕਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਵੀ ਇਕ ਮਾੜੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਖੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾੜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੜਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਗਾਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਏ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਸਲੂਕ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ-ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਲਤਾੜਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ।

ਏਦਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਘਟੀਆ ਤੇ ਫਾਹਸ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਵਿਚ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਏਦਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੇਗੈਰਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਗੈਰਤ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਦਾ ਮਾਦਾ ਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤੇ ਬੰਦੇ ਏਦਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਏਦਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਰਾਫਤ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਇਹ ਉਹ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਨੂੰ ਰੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਫਤ ਨੂੰ ਲੁਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੋਕੇ ਲੜਦੇ ਨੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖਰੇ ਬੰਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਮਾਣ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਪੂਜਨੀਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪਵਿਤਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਘੋਲਾਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਵੀਂ ਉਭਰ ਰਹੀ ਜਮਾਤ ਬੁਰਜਵਾਜ਼ੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਹਰ ਥਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਭਰਤਰੀਵਾਦ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਬਣਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ

ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਾਹਿਤ, ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਬਹੁਤ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਰਾਜਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪੱਕੇ ਕੀਤੇ। ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਉਠਾਇਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਮੰਡੀਆਂ, ਸਸਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਹ ਬੁਰਜਵਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਜਦੋਂ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜਾਗਰਤੀ ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ੧੭੫੭ ਦੀ ਪਲਾਸੀ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਬਾਦ ੧੮੪੦ ਤੀਕ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਚ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਥੇ ਦੀ ਹਰੇਕ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਹਰੇਕ ਥਾਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਾਬਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੰਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬੇੜੀਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ।

ਯੌਰਪ ਦੇ ਕੌਮੀ ਘੋਲਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੱਜਰਬਾ ਸੀ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਯੌਰਪ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਘੋਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਨਾਕਿ ਆਜ਼ਾਦ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਫੈਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਹਬੀ ਫਿਰਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਅਦਾਰੇ ਬਣਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵੰਡ ਦਿਤਾ। ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਹੈ। ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਅੜਿਕਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ਼:

ਯੌਰਪ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ੧੯ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਕੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਇਨਸਾਨ ਹੱਥੋਂ ਹੁੰਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੂਟ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਵੀ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਐਂਗਲਜ਼ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਿਰ ਕੱਢ ਆਗੂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੧੮੪੮ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਛਾਪ ਕੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨਿਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ। ਮਾਰਕਸ, ਐਂਗਲਜ਼ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਇਰਲੈਂਡ, ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਮਿਸਰ, ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਡੱਟਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਜਰਮਨ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ੧੮੪੮ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ :-

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਜਰਮਨ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲ

ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਜਰਮਨ ਕੌਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਹੇਠ ਹੈ। ਵੀਆਨਾ ਤੇ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚਲੀਆਂ ਖੂਨੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਸ ਬੱਝੀ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਇਕੋ ਹੱਲੇ ਨਾਲ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਪਿਛੇ ਖਿਚੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਜਰਮਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਵੀਆਨਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਸਨੂੰ ਮੁੜਕੇ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜ ਦੇਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਹੈ ਕਿ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰੋ! ਤਕੜੇ ਹੋਕੇ ਮੰਗ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਕਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ, ਵੀਆਨਾ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ। ਝੱਟਪੱਟ ਕਰੋ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਕਤ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੀ ਇਛਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ! ਉਠੋ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨਿਓ, ਹਰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਠੋ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਲੋਅ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਜਗਦੀ ਹੈ ਉਥੋਂ ਉਠੋ! ਜਲਦੀ ਉਠੋ ਤੇ ਦੇਰ ਨਾ ਕਰੋ! ਵੀਆਨਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਓ, ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਓ। ਵਰਤਮਾਨ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਫਖਰ ਕਰੇਗਾ, ਭਵਿਖ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਮਰ ਸ਼ਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਾਮਾਲ ਕਰੇਗਾ!

ਲੈਨਿਨ ,ਸਟਾਲਿਨ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਵੀ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਹਿਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:-

ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਉਤੇ ਜਿਤ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਜਿਤ ਲਈ ਬੁਰਜਵਾਜ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਘਰੇਲੂ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਹੇਠ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਂਝੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਵਸਨੀਕ ਇਕੋ ਜ਼ਬਾਨ ਬੋਲਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੋੜੇ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਇਸਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ। ਕੌਮੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਰਥਕ ਅਧਾਰ ਇਹੋ ਚੀਜ਼ ਸੀ। ਇਨਸਾਨੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਵਸੀਲਾ ਜ਼ਬਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਬੇਰੋਕ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਇਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਰ ਹਿਸੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਮੰਡੀ, ਇਸਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਵੇਚਣ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਬਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸਟੇਟ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਣ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਰਥਕ ਤੱਤ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਵੱਲ ਤੋਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵੈਸਟਰਨ ਯੋਰਪ, ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਸਭਿਅਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਸਟੇਟ ਦਾ ਵਜੂਦ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ, ਜਾਂ ਹਵਾਈ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੇ ਬਲਕਿ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਇਤਹਾਸਕ ਤੇ ਆਰਥਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੌਮਾਂ ਬੇਗਾਨੇ ਕੌਮੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਕੌਮੀ ਸਟੇਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। (ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸਵੈਨਿਰਣਾ-ਲੈਨਿਨ)

ਬੋਲਸ਼ੇਵਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ੧੯੧੪ ਵਿਚ ਸਟਾਲਿਨ ਦਾ ਲਿਖਿਆ **ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ** ਪੈਂਫਲੇਟ ਛਾਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੋਲਸ਼ੇਵਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਿਰਣਾ ਦਸਿਆ ਸੀ। ਤੀਜੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਮਕਬੂਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਮੁਤਾਬਿਕ:

ਇਕ ਕੌਮ ਇਤਹਾਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਸਾਂਝੀ ਹੋਵੇ, ਇਲਾਕਾ ਸਾਂਝਾ ਹੋਵੇ, ਆਰਥਕਤਾ ਸਾਂਝੀ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਮਾਨਸਕ ਸਾਂਝ ਹੋਵੇ ਜਿਸਦੀ ਬਲਕ ਸਾਂਝੇ ਕਲਚਰ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਇਤਹਾਸਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੌਮ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਤਿਹਤ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਇਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇਕ ਅੰਤ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਹਿਣੀ ਪਏਗੀ ਕਿ ਉਪਰਲੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਲੱਛਣ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਉਪਰਲੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੱਛਣ ਵੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੌਮ ਫਿਰ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।
(ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਸਵਾਲ-ਸਟਾਲਨ)

ਮਾਰਕਸ ਐਂਗਲਸ ਲੈਨਿਨ ਅਤੇ ਸਟਾਲਿਨ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਜਾਂ ਪਰੋਲਤਾਰੀ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੁਰਜਵਾਜ਼ੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਲਈ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਦੇ ਬਾਦ ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੁਰਜਵਾਜ਼ੀ ਨੇ ਕੌਮ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚਿਕੜ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁਕਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮਿਉਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਫ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ।

ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੇਸ਼ਨਸ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ:

ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੇਸ਼ਨਸ ਦੇ ਆਲਮੀ ਅਦਾਰੇ ਨੇ ੧੯੪੮ ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਡਿਕਲਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਕੇ ਲੜਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

੧. ਸਭਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਕ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਆਪਣਾ ਰਾਜਸੀ, ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

੨. ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਚੌਲਤ ਅਤੇ ਵਸੀਲੇ ਆਪਣੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਕ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਆਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ :

ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ, ਪੰਜਨਦ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਵਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਏਥੋਂ ਬਰਛੇ, ਕੁਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਲੱਭੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤਿਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਪੰਜ

ਲੱਖ (300,000 ਤੋਂ 500,000) ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਵਸਦਾ ਸੀ। ਹੜੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਇਸ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਚਮੱਤਕਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਟੈਕਸਿਲਾ, ਮੁਲਤਾਨ, ਜਲੰਧਰ, ਬਠਿੰਡਾ, ਲਾਹੌਰ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੇ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਇਸੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਹੀ ਕਰਿਸ਼ਮੇ ਹਨ। ਰਿਗਵੇਦ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗੌਰਵਮਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਇਸ ਤਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਬਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ੧੧ਵੀਂ ਅਤੇ ੧੨ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਵਜੂਦ ਬਾਰੇ ਡਾਢੀ ਜਾਗਰਤਾ ਆਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੇ ਬੜੇ ਮਾਰਕੇ ਮਾਰੇ। ਫਰੀਦ, ਨਾਨਕ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਦਮੋਦਰ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ, ਵਿਰਸੇ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸੇਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਖਿਲਾਫ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ, ਬ੍ਰਹਮਣਵਾਦ ਅਤੇ ਮੁਲਾਸ਼ਾਹੀ ਖਿਲਾਫ, ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਬਰਦਸਤ ਘੋਲ ਚਲਾਇਆ। ਇਸ ਘੋਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਇਸ ਨਾਅਰੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ " ਜਿੰਦ ਦੇਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਂ ਦੇਸਾਂ " ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਿਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਘੋਲ ਚਲਾਇਆ। ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ, " ਕਹੇ ਹੁਸੈਨ ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਨਾ ਮਿਲਦੇ ਮੰਗੇ " ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਜਬਰ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ, ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਹਿ ਉਠਿਆ " ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਝ ਲੈ ਕਾਬਲੋਂ ਧਾਇਆ " ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਪਹਿਲੇ ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਸਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਆਇਆ। ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਜ਼ਹਬ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ, ਇਸਾਈ, ਬੁਧ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਇਥੇ ਪਣਪ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਮਿਸਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਸੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ " ਮੁੱਠ ਮੀਟੀ ਸੀ ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੀ। "

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਸਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬੀਜ ਬੀਜਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਰੀਖੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਖਤਰੇ ਬਾਰੇ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਗਾਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਮੁਤਾਇਹਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ " ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਫਰੰਗੀ ਦੇ ਬਾਗ ਵੜਕੇ ਉਸ ਕਲਿਹ ਦੇ ਖੂਹ ਨੂੰ ਗੇੜਿਆ ਸੁ। " ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂ ਕਹਿਕੇ ਗੰਧਰਾਲ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕੌਮ ਨਹੀਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੌਮ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਹੈ ਇਸਾਈ ਕੌਮ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਜੋੜਕੇ ਫਿਰਕਾਪਰਸਤੀ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ, ਉਰਦੂ

ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸੂਝ ਤੇ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਿਣੋਨਾ ਹਮਲਾ ਸੀ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਿਣੋਨੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਵਾ ਦਿਤੀ। ਕਨੀਘਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰਚਾਰ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਮਦਾਦ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਪਦਵੀਆਂ ਵੀ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਲੀਮੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੜਾਇਆ ਜਾਣ ਲਗਿਆ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਫਾਦ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਈ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰੱਬੇ, ਪਦਵੀਆਂ ਅਤੇ ਖਿਤਾਬ ਦਿਤੇ।

ਵਾਰਨ ਹੋਸਟਿੰਗ ਨੇ ਜੰਤੂ ਕੋਡ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੋਟਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੇ "ਸੁਧਾਰ" ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂਵਾਦ ਵਾੜ ਦਿਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਖੌਤੀ ਸੁਧਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜਨ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਸੀ ਉਸ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ, ਮੁਸਲਮ ਲੀਗ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਆਗੂ ਕੌਮ ਦੀ ਇਸ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਗਏ ਜੋ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ, ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਬਟਵਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਤਾਨਵੀ, ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ, ਮੁਸਲਮ ਲੀਗ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਆਦਿ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਕਮ ਦਾਇਰਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਬਲਕਿ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਤਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ੧੮੫੭ ਦੇ ਗਦਰ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਹਾ ਲਿਆ। ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਖਰਲ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਠਾਨਕੋਟੀਆ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਵਕਾਰ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਅਰਾ ਦਿਤਾ " ਮੈਂ ਲੜਣਾ ਫਿਰੰਗੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਜੀਣਾ ਦਿਹਾੜੇ ਚਾਰ " ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਲਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਬਗਾਵਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਜੂਲੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਛੜਾਣ ਲਈ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਜਦੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਛੱਡਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫਿਰਕਾਪਰਸਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿਤਾ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ੧੯੪੭ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ ਹਾਕਿਮਾਂ ਨੇ ਦਬਾਕੇ ਅਤੇ ਖੁੱਡੇ ਲਾਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵਕਤ ਨਹੀਂ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੁਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥਠੋਕਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਪੂਰਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜਣ ਲਈ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਕਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਲੰਬੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਦੇ ਬਾਦ ੧੯੬੬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ।

੧੫ ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਇਹ ਭੈੜਾ ਹਾਲ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਲੋਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵੀ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੌਮ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਜਾਂ ਉਸ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹਨ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਦਬਾਅ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮੀ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ "ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ" ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਨਾਂ ਖੜਾ ਕਰਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹਰ ਸੰਘਰਸ਼ "ਰਾਜ ਨੂੰ ਖਤਰਾ"

ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਹੱਕ ਤਸਲੀਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕੌਮ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਕੌਮ ਦੀ ਪਰਫੁੱਲਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਸੁਆਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ। ਯੂ ਐਨ ਓ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੀ ਹਰੇਕ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖੁਦ ਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਪਰਵਾਨ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਦਾ ਨਾਅਰਾ " ਜਿੰਦ ਦੇਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਂ ਦੇਸਾਂ " ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਭਲਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਵਕਾਰ ਉੱਚਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਆਪਣੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਏਕਾ, ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸੇਧ, ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਘੋਲ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਮੋਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਹੀ ਦੁਨਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਹਾਸਿਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਘੋਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਲੋੜ

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਵਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਮੂਚੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਹੇ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਰਤਣ ਦੀ ਖੁਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਉਪਾਰ ਅਤੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਰੋਕ ਟੋਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਹੌਂਦ ਅਤੇ ਪਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਵੀ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਧੇਗੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜਾਗਰਤਾ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੌਂਦ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸੁਆਲ ਹੈ।